

ULUSLARARASI ADALET DİVANI'NIN KOSOVA HAKKINDAKİ KARARI VE KKTC GERÇEĞİ - 21 EYLÜL 2010

Tugay ULUÇEVİK

12.04.2009

Tugay ULUÇEVİK, Emekli Büyükelçi

UAD'n Kosova Hakkındaki Mütalâası¹

BM Yasası'nda BM'nin ana adli organı olarak tarif edilen Uluslararası Adalet Divanı'nın (UAD), BM Genel Kurulu'nun talebi üzerine yaptığı inceleme sonucunda **Kosovanın tek taraflı bağımsızlık ilânının uluslararası hukuka uygun olduğu** yolunda 22 Temmuz 2010 tarihinde açıkladığı istisnai mütalâada, bize göre yersiz ve gereksiz olarak Kosova sorunu ile Kıbrıs sorunu ve Kosova'nın bağımsızlık ilânı ile KKTC'nin kuruluşu arasında kısıtlamalar yapması; bunu yaparken da KKTC'nin ilânına ilişkin gerçekleri çarpıtan görüşlere ve değerlendirmelere yer vermesi; KKTC'nin kuruluşu ile Güney Rodezya'da beyaz azınlığın kuvvet kullanarak bağımsızlık ilân etmesini ve Türk aydınlarına dayalı bir rejim kurmasını; Bosna – Hersek sorununda Republika Srpska'nın oynadığı rolü ve gerçekleştirdiği kanlı eylemleri aynı mahiyette olaylar olarak mütalâa etmesi; Kıbrıs sorununun nihai çözümünün temel unsurları hakkında Rum Tarafı'nın iddialarına arka çikan değerlendirmelerde ve atfıllarda bulunması, BM'nin ve uluslararası siyasetin bağımsızlıklarının Kıbrıs konusunda Rumlardan yana ön yargılı tutumunun yeni bir tezahürünü oluşturmuştur.

Kosova'nın 17 Şubat 2008'de bağımsızlık ilân etmesi ve bağımsızlığın uluslararası toplumun önemli bir kesimi tarafından destek ve kabul görmesi, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nde (GKRY) ve Yunanistan'da ve onların Kıbrıs politikaları'nı destekleyen çevrelerde, Kosova örneğinin KKTC'nin Türkiye'den başka Devletler tarafından tanınması'na yol açabilir kaygısının doğmasına sebep olmuştur. Bu çevreler, Kosova'nın bağımsızlık ilân etmesini aktif biçimde destekler ve bağımsızlık ilânından hemen sonra Kosova'ya diplomatik tanıma bahşedip ilâki kurarken, o tarihler itibarıyla 25 yıldır demokratik bir Devlet olarak bütün kurum ve kuruluşlarıyla var olan ve her geçen gün biraz daha kökleşip gelişen KKTC gerçeğini kabullenememenin ortaya koyduğu tutarsızlığın sıkıntıları'nı yaşıyorlar. Abhazya'nın ve Güney Osetya'nın bağımsızlıklarının önce Rusya, sonra da Venezuelâ, Nikaragua ve Nauru tarafından tanınması uygulanan çifte standart daha da belirgin hale getirmiştir. Bu durumda, UAD'n Kosova'nın bağımsızlık ilânının uluslararası hukuka uygun olup olmadığının incelemeye başlaması, Kıbrıs Rumları ve onların tezlerine arka çikan çevreler için, Kosova'nın bağımsızlığının KKTC'nin yaygın biçimde tanınması'na emsal teşkil etmesini önleyecek savları ortaya atma ve bu savları'nı UAD tarafından Kosova konusundaki mütalâaya dercedilmesi yönünde gayret sarfetme bakımından fırsat oluşturmuştur.

Türkiye UADa Görüş Bildirmemiştir

UAD'n Statüsü'ne göre BM üyesi Devletler ve BM sistemine dahil kuruluşlar UAD'n kendisinden talep edilen istisnai görüşü oluşturmak amacıyla yapacağı oturumlara katılabilmekte ve inceleme konusu hakkında yazılı ve/veya sözlü görüş açıklayabilmektedir. Aralarında Kıbrıs (GKRY), Sırbistan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ABD, İngiltere,

¹ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>; International Court of Justice, Year 2010, 2010, 22 July, General List No. 141

2 BM Genel Kurulu'nun 8 Ekim 2008 tarihli ve 63/3 sayılı Kararı?

Almanya, Rusya Federasyonu, Arnavutluk, Fransa, Hollanda, Danimarka, Azerbaycan, Japonya, Suudi Arabistan, Çin, Brezilya, Bulgaristan, Hırvatistan, İspanya, Ürdün, Norveç, Polonya, Romanya, İsviçre, İran ve Libya'nın da bulunduğunu 40 kadar Devlet'in konu hakkında UAD'ya yazılı ve/veya sözlü görüş bildirmiş olduğu anlaşılmaktadır. Kosova ile yakından ilgilenen, Kosova'yı bağımsızlık ilânının ertesi günü 18 Şubat 2008 tarihinde ilk tanıtılan 8 Devlet'ten biri olan ve konuyla, KKTC olgusu dahil, çeşitli açılardan da doğrudan alakalı bulunan Türkiye'nin UAD'ya görüş bildirmemiş olduğu ihtar etmek istiyoruz. Bu tutumu yadırgadığımızı da ifade etmeliyiz.

UADa Bildirilen Görüşlerden Alıntılar

UAD'ın Kosova'nın bağımsızlık ilânı hakkında vardığı sonuç çerçevesinde Kıbrıs sorununa ve KKTC'ne ilişkin olarak ortaya koyduğu görüşlerin ve değerlendirmelerin sebeplerinin ve mahiyetinin daha iyi anlaşılmasına yardımcı olur düşüncesiyle, UAD'ın Kosova konusunda yaptığı inceleme sürecinde bazı Devletlerin Kıbrıs konusunda ve KKTC hakkında ortaya koymuş oldukları görüşlere ve iddialara dair alıntılara aşağıda yer veriyoruz:

KKRY :

-- ...Kıbrıs sorununa çözüm bulma teebbüsleri ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kendi topraklarındaki iğal durumu 30 yılı aşkın bir süredir devam etmektedir. Hiçbir uluslararası kuruluş veya Türkiye dışındaki herhangi bir Devlet iğal altında bulunan bölgede bir Devletin varlığını kabul ediyor değildir. Müzakerelerin temeli Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ülkesinin tamamı üzerindeki tek Devlet olduğu olgusudur.³

³ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15609.pdf>, Written Statement Submitted by the Republic of Cyprus, 03.04.2009, para.155, s.40

⁴ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15724.pdf>, International Court of Justice, CR 2009/29, Year 2009, Public Sitting, 07.12.2009, Verbatim Record, para. 3, s.37

⁵ Ibid, para. 28-29, s. 41

⁶ Ibid, para. 58, s. 47

⁷ Ibid, para. 61, s. 47

-- Balkanlardaki komşular gibi, Kıbrıs da, siyasî çözüm şekillerinin silâh zoruyla kabul ettirilmesi teebbüslerine maruz kalmıştır. İddete iddetle karşı konulması Kıbrıs'ın izlediği bir yol değildir.⁴

--Yasal olmayan kuvvet kullanımı ve uluslararası hukukun başkaca şekillerde aşırı ihlali sonucunda ortaya çıkan durumların tanınmaması özel bir hukukî yükümlülüktür. Kuvvet kullanılarak ve uluslararası hukuku ihlâl eden bir süreç sonunda kurulan ve kendi kendini „Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti“ olarak adlandıran varlık (entity) buna misaldir.⁵

---self-determination hakkı „bütün halklar tarafından kullanılabilir; bir Devlet'in içindeki azınlıklar veya diğer gruplar bu hakka sahip değildirler.⁶

--- Kıbrıs'ın görüşüne göre Kosova halkı „self-determination hakkına sahip değildir.⁷

--- Mahkemeye bildirilen yazılı görüşlerin birçoğunda - Kosova'nın bağımsızlık ilânını destekleyenlerde olsun, buna karşı çıkanlarda olsun- Kosova'nın durumunun Kıbrıs'ın kuzeyindeki durumdan farklı olduğu kaydedilmiş bulunduğunu görüyoruz. Bazı görüşlerde bu farklılığa ihtar edilirken 1974'deki Türk istilâsını takiben Kıbrıs'ın kuzeyinde 3

kurulan rejimin uluslararası hukukun a??r bir ihlâlini olu?turdu?u belirtilmekte ve bu sebeple de hukuken ortaya bir Devletin ??kmad??? olgusu üzerinde durulmaktadır. Di?er baz? görü?lerde de sözde „Kuzey K?br?s Türk Cumhuriyeti?ni (KKTC)? tan?maman?n bütün Devletler için Güvenlik Konseyi?nin kararlar?ndan kaynaklanan hukukî bir vecibe oldu?u vurgulanmaktadır. Gerçek odur ki, K?br?s konusunda uluslararası hukukun ihlâllerinden sorumlu olan Türkiye dünyada KKTC?ni tan?yan tek Devlet?tir.⁸

⁸ Ibid, para. 62, s. 48

⁹ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15638.pdf>, Written Statement of the United Kingdom, 17.04.2009, para. O.19, s. 10

¹⁰ Ibid, para. 5.9, s. 86

¹¹ Ibid, para: 5.34 – 5.50, s. 93 - 98

¹² <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15734.pdf>, International Court of Justice, CR 2009/32, Year 2009, Public Sitting, 10.12.2009, Verbatim Record, para. 10, s.40

?ngiltere:

--- Kosova?n?n ba??ms?zl??? K?br?s?ta veya Kanada?da, Fas?ta veya Meksika?da, Somali?de veya ?spanya?da, Türkiye?de veya Tanzanya?da veya ba?ka bir yerde ayr?lk? hareketler veya self-determination talepleri için model olarak kullan?lamaz.⁹

--- Genellikle uluslararası hukuk bir Devletin bir bölümünün bir iç süreç sonucunda ayr?lmas?n? yasaklamaktadır. (Dip notu olarak: Baz? belirli hallerde bir Devletin bölünmesini önleyen özel garantiler ihdas edilebilir. Örne?in, K?br?s hakk?ndaki Garanti Antla?mas?).¹⁰

---Bir Devletten ayr?lman?n (separation or secession) uluslararası hukuk bak?m?ndan yasad???lk arzetti?i durumlar olabilir....(Bu durumlar) d?? tecavüz veya müdahale veya insan haklar?n?n yayg?n biçimde ihlâli sonucunda ortaya ??km?? olabilir.... BM Güvenlik Konseyi?nin ve Genel Kurulu?nun uygulamas?, uluslararası hukuk bak?m?ndan yasad???lk gösteren toprak durumlar?nda Devletlere tan?mama ça?r?s?nda bulunma ?eklinde olagelmi?tir.... Bu tutum kendisini a?a??daki örneklerde göstermi?tir: Katanga..., Güney Rodezya..., Güney Afrika Bantustan?..., Namibia..., Kuzey K?br?s Türk Cumhuriyeti.... Kuveyt. Kuzey K?br?s Türk Cumhuriyeti K?br?s?taki çat??malardan ve 1974?de Türkiye taraf?ndan gerçekleştirilen istilâdan sonra ortaya ??km??t?r. 1983?de Güvenlik Konseyi KKTC?nin „hukuken geçersiz? oldu?unu ilân etmi? ve Devletlere „K?br?s Cumhuriyeti?nden ba?ka bir K?br?s Devleti?ni tan?mama? ça?r?s?nda bulunmu?tur.¹¹

--- ?stikrar uluslararası sistem için önemlidir ve dünyanın di?er bölgelerindeki Devletlerin, Balkanlardaki olaylar?n ve Kosova?n?n Ba??ms?zl?k Bildirisi?nin kendileri için istikrars?zl?k riski yaratmad??? hususunda sarıh bir anlay??a sahip olmalar? gereklidir. Kosova?daki durumun ba?ka yerlerdeki geli?meler bak?m?ndan bir emsal olu?turmad???na dair görüşümüz aç?kt?r. Kosova?n?n ba??ms?zl??? kap?y? Devletlerin parçalanmas? için açmamaktadır....¹²

--- Kuzey K?br?s örne?inde....Güvenlik Konseyi, K?br?s??n kuzeyinde bir Devlet kurma te?ebbüsünün K?br?s Cumhuriyeti?ni kuran 1960 Antla?mas?na ve 1960 Garanti Antla?mas?na ayk?r? oldu?u sonucuna aç?kça varm??t?r. Güvenlik Konseyi, ayr?ca, bütün Devletlere K?br?s Cumhuriyeti?nden ba?ka herhangi bir Devlet?i tan?mamalar? yolunda aç?kça ça?r?da bulunmu?tur. Güvenlik Konseyi, iki karar?nda, kuzey K?br?s??n tan?nmamas? ça?r?s?n? yapm??t?r. Bu ça?r?ya uluslararası toplum sadakatle uymu?tur. Kosova?n?n Ba??ms?zl?k Bildirisi?nin yasal oldu?unu teyit eden bir mütalâan?n K?br?s ba?lam?nda emsal yaratan bir 4

etkisi olmayacaktır....Kosova'nın Bağımsızlık Bildirisi herhangi bir Antlaşmaya aykırı değildir. Güvenlik Konseyi uluslararası topluma Kosova'yı tanıtmama çağrısı yapmamıştır.¹³

¹³ Ibid, para. 13 – 14, s.14

¹⁴ Ibid, para.10, s. 49

¹⁵ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15640.pdf>, Written Statement of the United States of America, 17.04.2009, Section III, s. 56

¹⁶ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15642.pdf>, Written Statement of the Government of the Republic of Serbia, 15.04.2009, para.972, s. 335

¹⁷ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15710.pdf>, International Court of Justice, CR 2009/26, Year 2009, Public Sitting, 02.12.2009, Verbatim Record, s.56, para.10

--- Hiç kimse, Kıbrıs'ın herhangi bir parçasının ayrılmamasını yasaklamış olan Kıbrıs'a ilişkin Garanti Antlaşmasıyla karıştılabilecek şekilde Kosova'nın Bildirisi'nin belirli bir antlaşma tarafından yasaklanmadığını ifade etmemiştir.¹⁴

Amerika Birleşik Devletleri:

Her ne kadar bağımsızlık ilânları uluslararası hukukun ihlâlini oluşturmazlarsa da, bazı hallerde uluslararası hukuku ciddi surette ihlâl eden olaylara veya eylemlere bağılı olarak vukubulurlar. Bu önemli bir farktır. Örneğin, bağımsızlığın bir *apartheid* rejimi kurulmasına yönelik bir hareket sonunda ortaya çıkması halinde – ki bu uluslararası hukukun emredici kuralları'nın ciddi ihlâlini oluşturur – bağımsızlık ilânları yasadışı olarak nitelenegelmiştir. Bunun içindir ki, BM Güvenlik Konseyi Güney Rodezya hükûmetinin beyaz *supremacist* lideri Ian Smith'in „iktidar gaspetmesini bir karar kabul ederek kınamış ve O'nun hükûmetinin bağımsızlık ilânının hiçbir „yasal geçerliliği bulunmadığını beyan etmiştir. Bu durumda dahi, Güvenlik Konseyi, bağımsızlık ilânının kendisinin uluslararası hukukun ihlâli olduğunu açıkklamak yerine, bağımsızlık ilânını „hukuken geçersiz olarak nitelemiştir.¹⁵

Srbistan:

--- ...Uluslararası hukukun varlıkları (entities) yeni Devletler olarak ortaya çıkmalarına mani olmasının örnekleri olarak „Katanga, „Güney Rodezya, „Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, „Bougainville, „Anjuan Cumhuriyeti, „Somaliland, „Kosova, „Yukarı Karabağ gösterilebilir...¹⁶

--- Uluslararası toplumun, belirli toprak ihtilâflarını uluslararası hukukun temelinde çözmek için uzun yıllardır yorulmak bilmez gayretler sarfetmiş olduğunu hatırd tutulmalıdır. Kıbrıs ve Filistin bunun örnekleridir. Uluslararası toplum...bunu oldubitti yaratma ya yönelik tek taraflı teebbüslere teslim olmadan bağarmıştır. Mahkemenin Duvar davasında verdiği mütalâa bu açıdan en önde gelen ve önemli örnektir (*İşgal Altındaki Filistin Topraklarında Duvar İnşasının Hukukî Sonuçları, İstişarî Mütalâa, UAD Raporlar 2004*).¹⁷

--- Tek Taraflı Bağımsızlık İlanına (İngilizce ksaltması UDI) ilişkin Bildiriyi kaleme alanların mantığını takip edersek, UDI'nin yazarları'nın ve onların destekleyenlerin Mahkeme'nin UDI ile yaratılan sözde „gerçeği kabul etmesini istedikleri gibi, bizim de yukarıda atfta bulunduğumuz Filistin veya Kıbrıs'taki durumların benzer şekillerde bir çıkmaz noktasına ulaştığını öne sürerek bu durumda uluslararası toplumun sözde „arazideki 5

gerçeklere? teslim olmas?n? istememizin mümkün olabilece?i görü?ündeyiz. Bu yakla??m?n ta??d??? tehlikeler ortadadır.¹⁸

¹⁸ Ibid, para 36 – 38, s. 56

¹⁹ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15690.pdf> , Written Comments of the Federal Republic of Germany on Other Written Statements, 14.07.2009, para. 3, s. 6

²⁰ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15710.pdf>, International Court of Justice, CR 2009/26, Year 2009, Public Sitting, 02.12.2009, Verbatim Record, para. 39, s. 31

²¹ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15618.pdf>, Written Statement of the Government of the Republic of Albania, 14.04 2009, para. 56, s. 31

Almanya:

--- Almanya Kosova'nın gerçekten özel bir durum oldu?u görü?ünü muhafaza etmektedir. Bununla beraber, bu (görü?ümüz) Kosova'daki durumun „hukukun d???nda? oldu?u veya Kosova için „özel bir hukuk? bulundu?u anlam?na gelmemektedir...Di?er Devletlerin de ayn? ?ekilde vurgulad?klar? gibi, „bu durum ile ba?ka yerlerde baz? gruplar?n veya di?erlerinin ba??ms?zl?k iddialar?nda bulunduklar? ?artlar aras?nda paralellik veya benzerlik yoktur. Kosova'y? çevreleyen olaylar bir emsal olu?turmamaktadır. Bu görü?, Kosova'nın ba??ms?zl???n? tan?m?? olanlar dahil olmak üzere, Avrupa Birli?i'nin bütün üye Devletleri taraf?ndan payla??lmaktadır.¹⁹

--- Kosova emsal olamaz. Çünkü burada kendine has ve benzersiz bir durum vardır. Bu durumun ana unsurlar? unlardır: Birincisi, nüfusun ço?unlu?una kar?? uygulanan katliam ve yer de?i?tirme politikas?na varan muazzam ve sistematik bir bask? dönemi. ?kincisi, S?rbistan??n sürekli bask? uygulamas?na ve self-determination demokratik hakk?n? inkâr etmesine kar??n Pri?tina üzerinde iktidar?n? ve nüfuzunu muhafaza edemedi?i uzun bir dönem boyunca uluslararası toplumun BM ?emsiyesi alt?nda bölgedeki mevcudiyeti. Üçüncüsü, BM'nin önderli?inde yürütülen ve müzakereye dayanan bir çözüm elde etmek için uzla?man?n tasavvur edilebilir bütün seçeneklerinin ara?t?r?ld??? müzakere sürecinin ba?ar?s?z kalmas?. Bu durumda kalan tek çare ba??ms?z Kosova Devleti olmuştur. Kosova'nın bu çok özel ?artlar?n?n ?????nda Kosova'nın ba??ms?zl???n?n istenilmeyen bir emsal olarak kullan?labilece?i yolundaki endi?eleri hakl? bulmuyoruz.²⁰

Arnavutluk:

--- ...(Kosova'daki) durum kukla Devletlerin kuruldu?u ve (BM) Genel Kurulu'nun ve Güvenlik Konseyi'nin Devletlere bu Devletleri tan?mamalar? yolunda ça?r?da bulunduklar? durumlardan tamamen farklıdır. Birinci örnek Katanga'dır. Bu konuda, Güvenlik Konseyi bütün Devletlerden Kongo Cumhuriyeti'nin toprak egemenli?ine ve siyasî ba??ms?zl???na zarar verecek herhangi bir harekette bulunmaktan kaç?nmalar?n? istemi?ti. Di?er bir örnek Güney Rodezya'nın 1965'de ba??ms?zl?k ilân etmesidir. Güney Afrika kendisinin anavatan? olarak Transkei'nin ba??ms?zl???n? ilân etmesi üzerine de (Güvenlik Konseyi) ayn? tutumu göstermi?ti. K?br?s Türk makamlar? da 1983'de kuzey K?br?s'ta ba??ms?z bir Devlet ilân etti?i zaman Güvenlik Konseyi bütün Devletlere ça?r?da bulunarak K?br?s Cumhuriyeti'nden ba?ka bir K?br?s Devleti'nin tan?nmamas?n? talep etmi?ti.²¹

--- Üçüncü bir Devlet'in kuvvet kullanarak veya ba?ka ?ekillerdeki müdahalesinin belirleyici oldu?u ba??ms?zl?k ilân? elbette ki uluslararası hukukun ciddi bir ihlâlini olu?turur. Bu sebeple, (BM) Güvenlik Konseyi ve bazen Genel Kurul Devletlere yeni olu?an varl??? tan?mamalar? ça?r?s?nda bulunmuştur. Bu durumun en çarpıcı örne?i tabiatıyla Kuzey 6

K?br?s?t?r. M?dahale etmi? olan Devlet?ten ba?ka bir Devlet Kuzey K?br?s??n ba??ms?zl?k ilân?n? tan?mam??t?r.22

22 <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15714.pdf>, International Court of Justice, CR 2009/26, Year 2009, Public Sitting, 10.12.2009, Verbatim Record, para. 10, s.40,

23 <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15607.pdf>, Written Statement by the French Republic, 17.04.2009, para. 2.2.13, s. 28, ayr?ca bkznz. <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15728.pdf>, International Court of Justice, CR 2009/31, Year 2009, Public Sitting, 09.12.2009, Verbatim Record para. 13, 14 iii., s. 21-22

International Court of Justice, CR 2009/31, Year 2009

24 <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15605.pdf>, Written Statement of the Czech Republic, 14.04.2009, s. 10

25 <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15650.pdf>, Written Statement of the Kingdom of Norway, 16.04.2009, para. 11, s. 5

Fransa:

--- ...Var olan bir Devlet'in topra??nda ba??ms?zl?k ilân? ve yeni bir „Devletin? kurulmas?, BM Yasas??na ayk?r? olan tehdit veya kuvvet kullan?m? veya uluslararası hukukun ihlâli sonucunda meydana gelebilir. Tabiat?yla bu durum, istisnas?z olarak bütün taraflar?n yap?lan ihlâlleri ve bu ihlâllerin sonucu olan durumu tan?maktan kaç?nmalar?n? gerektirir. Örne?in, Güney Afrika taraf?ndan „Bantustanlar?n? ve ayr?ca „Kuzey K?br?s Türk Cumhuriyeti'nin? ba??ms?zl?klar?n?n ilân edilmesi, bu hareketler *apartheid*? ve kuvvet kullan?m?n? yasaklayan uluslararası hukukun temel ilkelerine ayk?r? olduklar? için uluslararası toplumdan has?mca tepki görmü?lerdir.23

Çek Cumhuriyeti:

--- ...1244 say?l? BM Güvenlik Konseyi Karar?n?n hedeflerinden biri, Kosova'n?n nihai statüsünü belirlemek de?il, Belgrad'daki ve Pri?tina'daki makamlar aras?ndaki siyasî süreç için uluslararası hukukî bir çerçeve olu?turmaktır. ?ayet Güvenlik Konseyi konu hakk?nda karar vermek ve Kosova'n?n ba??ms?zl??? gibi çözüm ?ekillerinden birini bertaraf etmek isteseydi, örne?in, K?br?s'taki duruma ili?kin kararlar?nda yapt??? üzere, 1244 say?l? karar?na özel bir hüküm koyabilirdi. 1244 say?l? karar?n kabulünden birkaç gün sonra, BM Güvenlik Konseyi, K?br?s sorununun çözümüne ili?kin pozisyonunu da aç?kça içeren 1251 say?l? karar? benimsemiştir. Bu karardaki ifade, 1251 say?l? karar?n kabulünden önce ve sonra Konseyin K?br?s sorunu hakk?nda benimsedi?i di?er kararlar?nda da yer alm??t?r....24

Norveç:

--- ... BM Güvenlik Konseyi'nin 1244 say?l? karar?, uluslararası hukukun öngördü?ü (Kosova'n?n) ba??ms?zl?k bildirisinin yay?nlanmas?n? engelleyen vecibeleri içermemektedir veya (ba??ms?zl?k ilân?n?) geçersiz saymamaktadır. Oysa, bu, „K?br?s Türk Yasama Meclisi'nin? „Kuzey K?br?s Türk Cumhuriyeti'nin? kurulmas? hakk?nda 15 Kas?m 1983 tarihinde yay?nlanad??? Bildiri?ye dair Güvenlik Konseyi'nin 541 say?l? karar?nda yap?lm??t?r...25

--- (BM) Güvenlik Konseyi'nin silâhl? kuvvetlerin aç?kça hukukd??? biçimde kullan?lmas? sonucunda ortaya ç?kan bir durumun tan?nmamas? yolunda kesin bir tav?r alamayaca??n? söylemek istemiyoruz. Güvenlik Konseyi, Kas?m 1983'de sözde „Kuzey K?br?s Türk Cumhuriyeti'nin kurulmas?yla ilgili olarak ald??? 541 say?l? karar?nda bu ?ekilde hareket etmiştir. Konsey, Irak??n A?ustos 1990'da Kuveyt'i ilhak etmesi kar??s?nda da ayn? ?ekilde 7

davranmı?tır. Fakat, (Kosova konusunda) böyle bir durum yoktur ve Güvenlik Konseyi (yukarıda belirtilen durumlardaki gibi) bir tutum almı? de?ildir.²⁶

²⁶ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15728.pdf>, International Court of Justice, CR 2009/31, 09.12.2009, para.18, s.46

Bazı Devletlerin UADa Bildirdiği Görüşler Hakkındaki Düşüncelerimiz

UAD'ın Kosova'nın bağımsızlık ilânının uluslararası hukuka aykırı olup olmadığının konusunda yaptığımız inceleme sonucunda hazırladığımız hukukî mütalâanın, önemli ölçüde, BM üyesi çeşitli Devletlerin Mahkeme'ye yazılı ve/veya sözlü olarak bildirdikleri siyasî nitelikli görüşlerdeki unsurlardan oluştuğunu görmekteyiz.

Bir diğer müahedemiz de, Kosova'nın bağımsızlık ilânını destekleyen ve kabullenen Devletlerle, Kosova'nın bağımsızlık ilânına karşı olanların, KKTC konusunda siyasî mülâhazalarla aynı safta yer almaları ve Kosova'nın bağımsızlık ilân etmesinin KKTC'nin uluslararası plânda kabul görmesine emsal teşkil edemeyeceği görüşünde birleşmekte olmalarıdır.

Sırbistan, Kosova'nın bağımsızlık ilân ederek kendisinden ayrılmı? olmasına karşı olduğu için, KKTC dahil diğer bazı bağımsızlık ilânlarına uluslararası hukuk temelinde karşı çıkılmı? olduğu uluslararası topluma hatırlatmı?tır. Bunu yaparken Kosova'nın tanınması KKTC'nin kabullenilmesine yol açabileceğini de zımnen belirtmiştir.

GKRY de, Kıbrıs konusunda Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ve Kıbrıs Hükûmetinin yasal olarak var olduğu iddiasından hareketle, Kosova konusunda da Sırbistan'ın egemenliğini ve toprak bütünlüğünü esas alan bir tutum takınımtır. Bunu yaparken de Kıbrıs sorunundaki gerçekleri iplerine gelen yönde tahrif eden yaklaşımları sürdürmüştür. Kıbrıs sorununu silâh kullanarak kendilerinin yaratmı? olduğu gerçeğini ve buna dair Makarios'un, Clerides'in, 1974'de BM'deki Yunan Temsilci'nin ve başkalarının ifaatını hatırlamadan, KKTC'nin Türkiye'nin silâh kullanması sonucunda ortaya çıkmı? iddia etme yüzüzlüğünü her zamanki gibi gösterebilmiştir.

Azerbaycan, Yukarı Karabağ'daki durum ve buna ilişkin kaygılar dolayısıyla, UAD'a Sırbistan'ın egemenliği ve toprak bütünlüğü temelinde görüş bildirmiştir.

Sırbistan'ın, GKRY'nin ve Azerbaycan'ın görüşlerinin ve tutumlarının kendileriyle doğrudan ilgili sebeplerle tutarlılık arzetmekte olduğu söylenebilir.

Bununla beraber, Kosova'nın bağımsızlık ilânını teşvik edip destekleyen ve Kosova'yı bağımsız Devlet olarak tanıyan, başta AB üyeleri ve ABD ve özellikle de İngiltere olmak üzere, çeşitli Devletlerin KKTC bakımından takındıkları olumsuz tutumlardaki çifte standarda da burada vurgulamaya kendimizi mecbur hissediyoruz. Ayrıca, KKTC'nin oluşumuna varan Kıbrıs sorunundaki gelişmeleri, birçok beyaz azınlığın Güney Rodezya'nın bağımsızlığını ilân etmesine ve ayrıca Irak'ın Kuveyt'i ilhak teebbüsünde bulunmasına benzeten zihniyetin tutumunu, Kıbrıs sorununun ortaya çıkması ve on yıllardır çözülemeden kalmasında taahhütleri tarihî sorumluluğu gizleme gayretinin utanç verici olması gereken bir tezahürü olarak gördüğümüzü ifade etmekten kendimizi alamıyoruz. 8

Bu çerçevede, 1963 Aralık ayında Kbr'sta Rumlar'n soyda'lar'm'za kar' ba'latt'klar' etnik temizlik hareketi ve 1960 Anayasas'na indirdikleri darbe ve daha sonra da 15 Temmuz 1974'de Yunanistan'n Ada'da gerçekle'tirdi'i ENOSIS'i ilân te'ebbüsü kar'ss'nda Kbr'ss'n garantörlerinden biri olarak yükümlülüklerinin gere'ini yapmaktan kaç'nm' olan 'ngiltere'nin UAD'a bildirdi'i görü'ünde KKTC'ni Kbr's'taki çat'malar'n ve 1974'de Türkiye taraf'ndan gerçekle'tirilen istilân'n ürünü olarak takdim etmesini ibret verici bir yüzüzlük numunesi olarak görüyoruz.

Fransa ve Norveç'in de, KKTC'nin Türkiye'nin kuvvet kullanmas' sonucunda kuruldu'unu, Türkiye'nin ismini zikrederek veya ima yoluyla belli ederek, iddia etmi' oldu'unu kaydediyoruz.

Ayr'ca, belirli sebeplerle Türkiye ile geleneksel olarak çok özel dostane ili'kiler sürdüregelmi' ve Kbr's konusunun geli'meleri içinde Kbr's Türk halk'n ve Türkiye'yi aç'kça destekleyen az say'daki Devletlerden biri olagelmi' bulunan dost ve karde' Arnavutluk'un, UAD'a KKTC konusunda Kbr's Türk halk'na ve Türkiye'ye has'mca dü'ünceler bildirmi' olmas'n, Türkiye'nin d' ili'kilerdeki a'rl'n'n ölçüsü aç'ss'ndan de'rlendirilmesi gerekti'ini dü'ünüyoruz. Tiran'daki Türkiye Büyükelçili'inde de bir zamanlar görev yapm' biri olarak Arnavutluk'un Kosova'ya olan özel ilgisinin sebeplerini biliyor, bunlar' anl'yor ve anlay'la kar'lı'yoruz. Bununla beraber, Arnavutluk'un UAD'a bildirdi'i üçüncü bir Devlet'in kuvvet kullanarak veya ba'ka 'ekillerdeki müdahalesinin belirleyici oldu'u ba'ms'zl'k ilân' elbette ki uluslararası hukukun ciddi bir ihlâlini olu'turur. Bu durumun en çarp'c' örne'i tabiat'yla Kuzey Kbr's't'r. Müdahale etmi' olan Devlet'ten ba'ka bir Devlet Kuzey Kbr'ss'n ba'ms'zl'k ilân'n tan'mam't'r 'eklindeki görü'ler kar'ss'nda, Türkiye'nin, en az'ndan, Arnavutluk Hükûmeti'ne Kbr's'la ilgili gerçekler hakk'nda haf'zalar' tazeleyici bir bilgilendirme te'ebbüsü yapmas' gerekti'ine inan'yoruz.

UAD'a çe'itli Devletler taraf'ndan bildirilen görü'ler aras'nda Türkiye'nin 20 Temmuz 1974'de Kbr'ss'a yapmak mecburiyetinde kald'?? askerî müdahalenin gerçek mahiyetini tahrif eden nitelemeler kullan'ld'??n' görmekteyiz. Türkiye, Yunanistan'n ENOSIS amac'yla Ada'da 15 Temmuz 1974 günü gerçekle'tirdi'i darbenin sonuçlar'n önlemek için Kbr'ss'a ili'kin 1960 Antla'malar'na uygun olarak müdahalede bulunmu'tur. ENOSIS'i önlemi'tir. Avrupa Konseyi Parlâmenterler Meclisi 29 Temmuz 1974 tarihinde kabul etti'i 573 say'lı karar'nda Yunan askerleri taraf'ndan Kbr's'ta gerçekle'tirilen askerî darbeyi k'nam' ve Türkiye'nin müdahalesini 1960 Garanti Antla'mas'ın 4. paragraf'ndan kaynaklanan bir hakk'n kullan'lmas' olarak nitelemi'tir.

Bu ön izahat '?????nda UAD'n Kosova hakk'ndaki isti'arî mütalâas'n Kbr's konusuna ve KKTC olgusuna yap'lan at'flar bak'm'ndan irdelemek istiyoruz.

BM Genel Kurulu'nun 'sti'arî Mütalâa Talebi

BM Genel Kurulu 8 Ekim 2008 tarihinde kabul etti'i 63/3 say'lı kararla, UAD'a Kosova Özerk Yönetimi Geçici Kurumlar' taraf'ndan tek tarafl' ba'ms'zl'k ilân edilmesi uluslararası hukuka uygun mudur' sorusunu yöneltmi' ve UAD'dan isti'arî görü' talep etmi'tir. Bu konudaki karar tasar's' Genel Kurul'a S'rbistan taraf'ndan sunulmu'tur. Karar tasar's' 6'ya (ABD, Arnavutluk dahil) kar' 78 (S'rbistan, Rusya Federasyonu, GKRY, Yunanistan, Azerbaycan dahil) oyla kabul edilmi'tir. 75 Devlet (AB üyelerinin ço'unlu'u ve Ermenistan

dahil) çekimser kalmı?tır. Türkiye oylamaya katılmamı?; tutumunun gerekçesini bir konu?mayla açıklamı?tır.²⁷

²⁷ <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N08/541/01/PDF/N0854101.pdf?OpenElement>, A/63/PV.22, 08.10.2008, s. 4

²⁸ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf?PHPSESSID=2bf0f9880ef9daab04ff5234c551fb28>,

Kosova'nın Bağımsızlık İlanı Uluslararası Hukuka Uygundur - Uluslararası Hukuk Bağımsızlık İlanını Yasaklamaz

UAD yaptır?ı duru?mal? inceleme sonucunda, kendisine BM Genel Kurulunun yöneltti?i sorunun cevab? olarak ?u hükme varmı?tır: Mahkeme, 17 Şubat 2008 tarihli bağımsızlık bildirisinin kabul edilmesinin genel uluslararası hukuku, BM Güvenlik Konseyi'nin 1244 (1999) sayılı kararını veya Anayasal Çerçeveyi ihlâl etmedi?i sonucuna varmı?tır. Dolayısıyla o bildirinin kabulü uluslararası hukukun herhangi bir uygulanabilir kuralını ihlâl etmemiştir.

Bu hüküm gerekçeleriyle UAD'nın 141 sayılı karar? olarak 22 Temmuz 2010 tarihinde açıklanmı?tır.²⁸

Karar, 15 hakimden olu?an UAD'da 4'e kar?? 10 oyla kabul edilmiştir.

UAD, BM Güvenlik Konseyi gibi 15 üyeden olu?maktadır. BM Güvenlik Konseyi'nin Daimî Üyesi olan Devletlerden gelen hakimlerin UAD'da yer alması geleneksel bir uygulamadır. Üyelerin seçimi coğrafî esasa göre yapılmaktadır. Afrika'ya 3, Lâtin Amerika ve Karayipler'e 2, Asya'ya 3, Batı Avrupa ve Diğerleri Grubu'na (ABD, Kanada, Yeni Zelanda ve Avustralya dahil) 5, Doğu Avrupa'ya 2 üyelik tahsis edilmektedir.

UAD'da olu?turan hakimlerin Kosova konusundaki karar hakkında verdikleri oylar gözden geçirdiğimiz zaman, bazı istisnalar d??ında, hakimlerin vatanda?? oldukları Devlet'in konu hakkındaki siyasî görüşü ve tutumu istikametinde oy kullanm?? bulundukları görülmektedir.

Uluslararası Hukuk Bağımsızlık İlanını Yasaklamaz

UAD yaptır?ı inceleme çerçevesinde uluslararası hukukta bağımsızlık ilânını yasaklayan herhangi bir kuralın yer almadır?ı sonucuna da varmı?tır.

UAD'nın kararında, duru?malara katılan ve yazılı veya sözlü beyanlarda bulunan Devletlerden bazıları'nın, BM Güvenlik Konseyi'nin belirli bağımsızlık ilânlarını kınayan (condemn) kararları'nın varlığına işaret ettikleri belirtilmektedir. Bu çerçevede zikredilen kararlar, Güney Rodezya'nın bağımsızlık ilânına ilişkin 216 (1965) ve 217 (1965); KKTC'nin ilânına ilişkin 541(1983) ve Republika Srpska (Sırp Cumhuriyeti) hakkındaki 787 (1992) sayılı kararlardır.

Güney Rodezya, KKTC ve Republika Srpska Örnekleri İstisnaidir ve Uluslararası Hukuka Aykırıdır

UAD, bu kararların istisnai durumlarla ilgili oldu?unu vurgulamakta ve bu istisnailiğin de Güvenlik Konseyi'nin tek tarafı bağımsızlık ilânını genel olarak meneden bir uygulamasının bulunmadığını kanıtladığını öne sürmektedir. 10

UAD??n karar?n?n 81.paragraf?nda ?öyle denilmektedir: ..(yukar?da say?lan) bütün bu durumlarda (BM) Güvenlik Konseyi ba??ms?zl?k ilânlar?n?n vukubuldu?u zamanlarda mevcut olan somut bir vaziyet hakk?nda tespit yapm?? olmaktadır. Bu yüzden de, ba??ms?zl?k ilânlar?na atfedilen yasad???l???n sebebi, bu ba??ms?zl?k ilânlar?n?n tek tarafl? nitelik ta??malar? de?il, fakat, yasad??? kuvvet kullan?lmas? veya genel uluslararası hukukun özellikle emredici (*jus cogens*) hükümlerinin en a??r biçimde ihlâl edilmesi sonucunda meydana gelmi? olmalar?d?r. Oysa, (BM) Güvenlik Konseyi Kosova konusunda böyle bir tutum alm?? de?ildir. Yukar?da say?lan kararlar?n istisnai nitelikleri, Mahkemenin, tek tarafl? ba??ms?zl?k ilânlar? hakk?nda Güvenlik Konseyi'nin tatbikat?ndan kaynaklanan genel bir yasaklama bulunmad???na dair görü?ünü teyit etmektedir.

Bu görü?üyle, UAD, bir taraftan genel uluslararası hukukta tek tarafl? ba??ms?zl?k ilân?n? men eden bir hüküm bulunmad???n? saptamakta, di?er taraftan da Güney Rodezya'da ve Kuzey K?br?s'ta ba??ms?zl?k ilânlar?n? ve Republika Srpska n?n ba??ms?zl?k iddias?n? genel uluslararası hukuku ihlâl eden istisnalar olarak belirlemi? olmaktadır. Ba?ka bir deyi?le, UAD, kendisinden, örne?in, K?br'sl? Türklerin Ba??ms?zl?k ilân? uluslararası hukuka uygun mudur ?eklinde isti?arî bir mütalâa talep edilmemi? olmas?na ra?men, Kosova hakk?nda verdi?i mütalâa vesilesiyle KKTC hakk?ndaki olumsuz görü?ünü ortaya koymu? bulunmaktadır. Böyle yapmakla da UAD siyasî amaçla hareket etmi? olmaktadır.

UAD??n Tarafs?zl???n? Sorguluyoruz

UAD??n, BM Güvenlik Konseyi'nin K?br's Türk halk?n?n ba??ms?zl?k ilân?na ili?kin 541 say?l? karar? ile Güney Rodezya'daki ?rkç? beyaz az?nl???n kuvvet kullanarak Ba??ms?zl?k ilân etmesi ve Bosna Hersek'deki durum ve Republika Srpska'n?n tutumu hakk?ndaki, s?ras?yla 216, 217 ve 787 say?l? kararlar?n? mahiyet bak?m?ndan benzer kararlar olarak nitelemesini ve bu kararlar? ayn? kategoride mütalâa etmesini, uluslararası plânda adalet tevzi eden bu Organ?dan beklenen tarafs?zl?kla ba?da??r bulmuyoruz. UAD??n bu tutumunda siyasî kas?t aramaktan kaç?nsak bile UAD??n uluslararası sorunlar? de?erlendirirken yeterli bilgi sahibi olmad???n? dü?ünmekten kendimizi alam?yoruz. An?lan kararlar?n metinlerine k?saca bir göz att???m?z zaman, KKTC hakk?ndaki 541 say?l? karar?n, Güney Rodezya'ya ili?kin 216 ve 217 ve Bosna Hersek Sorununa dair 787 say?l? kararlarla ayn? çerçevede mütalâa edilemeyece?ini aç?kça görmekteyiz.

a) UAD??n mütalâas?nda an?lan kararlar belirli ba??ms?zl?k ilânlar?n? k?nayan (condemn) kararlar olarak takdim edilmektedir.

KKTC'nin ilân?na dair 541 say?l? kararda k?nama (condemn) ifadesi yer almamaktadır. Kararda Güvenlik Konseyi'nin KKTC'nin ilân?ndan duydu?u ho?nutsuzluk k?nama sözcü?ü kullan?lmadan ifade edilmi?tir.

Oysa, Güney Rodezya hakk?ndaki 216 ve 217 say?l? kararlarda k?nama (condemn) kelimesi Güney Rodezya'da ?rkç? az?nl?k taraf?ndan yap?lan tek tarafl? ba??ms?zl?k ilân?n? k?namay? kararla?t?r?r (216 say?l? karar?n 1. ??lem paragraf?) ?eklindeki kuvvetli ifadeler çerçevesinde kullan?lm??t?r.

Bosna Hersek sorununa ve bu çerçevede Republika Srpska n?n ba??ms?zl?k iddias?na ve te?ebbüsüne dair 787 say?l? kararda da k?nama (condemn) sözcü?üne iki defa yer verilmi?tir. 11

b) KKTC hakkındaki 541 sayılı karar BM Yasası'nın Uyumazlıkların Barışçı Çözümü başlıklı VI. Bölümü çerçevesinde alınmıştır. Kıbrıs sorununun çözümü için tarafların iyi niyet görevi çerçevesinde BMGS ile işbirliğinde bulunmaları istenmiştir.

Güney Rodezya hakkındaki 216 ve 217 ve Republika Srpska hakkındaki 787 sayılı kararlar ise BM Yasası'nın Barışa Yönelik Tehditlere, Barışın Bozulmasına ve Saldırı Eylemlerine İlişkin Hareket başlıklı ve BM Güvenlik Konseyi tarafından uluslararası yaptırımların uygulanmasını öngören VII. ve Bölgesel Düzenlemeler başlıklı VIII. Bölümlerinin hükümleri çerçevesinde alınmışlardır. Bu kararlara dayanarak yaptırımlar fiilen uygulanmıştır.

c) Güney Rodezya hakkındaki kararlarda bağımsızlık ilanı tek taraflı (unilateral) olarak nitelenmiştir. KKTC'nin ilanına dair 541 sayılı kararda böyle bir nitelme yoktur.

d) Güney Rodezya'nın tek taraflı bağımsızlık ilanına dair 216 ve 217 sayılı kararlarda bağımsızlık ilanı'nın iktidarın gaspeden bir şekilde sonradan yerleşimi azını'nın işi olduğu belirtilmekte ve bağımsızlık ilanı eden makam yasadışı olarak nitelenmektedir.

KKTC'nin ilanı üzerine kabul edilen 541 sayılı kararda ise 15 Kasım 1983 tarihinde Kıbrıs Türk makamlarınca yayınlanan bildiriden söz edilmektedir. Güvenlik Konseyi böylece Kıbrıs'ta Kıbrıslı Türklerin meşru makamlarının bulunduğunu teslim etmiş olmaktadır. Bildiriyi yayınlayan makama yasadışı gibi bir sıfat izafe edilmiş değildir. Bilindiği üzere KKTC'nin kurulduğunu ilanı eden Bağımsızlık Bildirisi Kıbrıs Türk Halkı'nın adına Kıbrıs Türk Federe Devleti'nin Meclisi tarafından yayınlanmıştır.

e) UAD Kıbrıs'taki durum ile Güney Rodezya ve Bosna Hersek sorunları arasındaki ortak noktaları saptamak ihtiyacı duyuyorsa, bunu Kıbrıs sorununu ortaya çıkaran Kıbrıslı Rumlar ile Yunanistan'ın 1950'li yıllardan itibaren ortaya koydukları tutum ve davranışları ve politikaları, içinde Kıbrıslı Rum ve Yunan siyasetçilerinin ve diplomatların demeçlerinin ve yazıların da yer aldığı kaynakları inceleyerek, kolaylıkla ve isabetle gerçekleştirebileceğini düşünüyoruz. Böyle bir inceleme çerçevesinde, UAD, Kıbrıslı Rumların, Güney Rodezya örneğinde olduğu gibi, egemen güç İngiltere'ye karşı iddiate başvurarak bağımsızlık hareketi kisvesi altında ENOSIS hedefine ulaşmak için EOKA adlı terör örgütü kurduklarını; 1960 Kıbrıs efit ortaklık Devleti'nin ortaya çıkmasından sonra nüfus bakımından az olan Kıbrıs Türk ortağı karşı AKRITAS terör plânı çerçevesinde saldırıya geçerek ortaklık Devletinde iktidarın gaspettiklerini; Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhuriyet kanı olduunu iddia eden Makarios'un Anayasa'ya uygun şekilde yemin etmediğini ve Kıbrıs Hükûmeti olarak kabul edilen kurulun da 1960 Anayasasına uygun olarak kurulmadığını ve sadece Rumlardan oluştuğunu; Republika Srpska örneğinde olduğu gibi Kıbrıslı Rumların Kıbrıslı Türklere karşı etnik temizlik hareketine giriştiklerini; Bosna Hersek'te Sırpların yaptıkları katliamların benzerlerini Rumların Kıbrıslı Türklere karşı gerçekleştirdiklerini; BMGS'nin Kıbrıslı Türklerin Aralık 1963'ten sonra içinde amaç zorunda bırakıldıkları şartları gerçek kuşatma (veritable seige) olarak nitelediğini; Rumların deizm tarihî emelleri olan ENOSIS hedefine doğrudan veya AB çerçevesinde dolaylı yoldan ulaşmaya kadar Kıbrıs'ta çözümsüzlüğü sürdürme kararlı olduklarını; bu kararlılıkla 24 Nisan 2004'de ANNAN Plânı temelindeki çözüme de hayır dediklerini görecektir ve böylece Kıbrıs ile ilgili gerçekleri anlama imkânı elde edecektir.

Kosovanın Bağımsızlık İlanı ve BM Güvenlik Konseyinin 1244 Sayılı Kararı 12

UAD Kosova'nın bağımsızlık ilânına ilişkin mütalâasını oluştururken, BM Güvenlik Konseyi'nin 1244 sayılı kararının bağımsızlık ilânına mani teşkil edip etmediği üzerinde de durmuştur.

UAD'ın bu çerçevede vardığı sonuç, 1244 sayılı kararda Kosova'nın bağımsızlığına ilân eden 17 Şubat 2008 tarihli bildirinin yayınlanmasına engelleyen bir hüküm bulunmadığı yolunda olmuştur.

UAD vardığı sonucun gerekçesini özetle şu şekilde izah etmektedir: 1244 sayılı karar esas itibarıyla Kosova'nın nihai statüsünü belirleyecek uzun vadeli siyasî sürecin yürütülebilmesi için Kosova'da geçici bir rejimin kurulmasına yönelik olmuştur. Bu karar Kosova'nın nihai statüsü veya nihai statünün gerçekleştirilebileceği şartlar hakkında herhangi bir hüküm ihtiva etmemektedir. Uygulamada, BM Güvenlik Konseyi bir toprağın daimî statüsü hakkında sınırlayıcı şartlar saptamak iradesini taşıdığından zaman ilgili kararda bu koşullar belirleme cihetine gitmektedir. Örneğin, BM Güvenlik Konseyi, 1244 sayılı kararın kabul etmesinden sadece 19 gün sonra 29 Haziran 1999 tarihinde kabul ettiği 1251 sayılı kararda „Kıbrıs sorununun çözümü, bağımsızlığı ve toprak bütünlüğü korunan, tek egemenliğe ve tek hukukî kıliğe sahip bulunan, içinde tek vatandaşlığına olduğu bir Kıbrıs Devleti'ni temel almalıdır” şeklindeki pozisyonunu teyit etmiştir (para. 11). Böylece Güvenlik Konseyi Kıbrıs'ın daimî statüsü hakkında belirli şartlar saptamıştır. 1244 sayılı kararda ise Güvenlik Konseyi Kosova'nın nihai statüsüne ilişkin şartlar hakkında sessiz kalmayı tercih etmiş ve nihai statüyü belirleme yetkisini üstüne almamıştır. Bu sebeple de 1244 sayılı karar bağımsızlık bildirisinin yayınlanmasına engel oluşturmamıştır. Şekil belge farklı düzeydedirler. 1244 sayılı kararın aksine bağımsızlık bildirisi Kosova'nın nihai statüsünü belirleme amacı taşımaktadır.²⁹

²⁹ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>; International Court of Justice, Year 2010, 2010, 22 July, General List No. 141, para. 114, s. 40

UAD'ın münhasıran Kosova'nın bağımsızlık ilânı hakkında olması gereken bir mütalâasında, BM Güvenlik Konseyi'nin gündemine girdiği Aralık 1963'ten bu yana çözüme kavuşturulamayan; Konsey'in hakkında bugüne kadar 123 karar kabul ettiği; halen de doğrudan ilgili taraflar arasında müzakere konusu olan Kıbrıs sorunu gibi çok boyutlu karmaşık bir sorunun özüne ilişkin olarak da görüş belirtmiş olması doğrudan bulmuyoruz. UAD'ın bu tutumunu, 1244 sayılı kararın Kosova'nın bağımsızlığına ilân edilmesine mani teşkil etmediği yolunda verdiği mütalâayı destekleyen somut kanıtlar arama gayretinden ziyade, Kıbrıs sorunda Kıbrıslı Rumların ve onların destekleyen çevrelerin görüş ve iddialarına zemin kazandırma ve aynı zamanda, uluslararası toplumun üyelerini, KKTC'ni tanıma yönünde verebilecekleri muhtemel kararlar bakımından, KKTC'nin aleyhinde etkileme maksadıyla sarfedilmiş bir çaba olarak görüyoruz.

İncelememizin amacı ve kapsamı, UAD'ın Kosova'nın bağımsızlık ilânının uluslararası hukuku ihlâl etmediği yolunda verdiği mütalâayı irdelemek ve UAD'ın Kosova bakımından vardığı sonucu sorgulamak değildir. Bununla beraber, UAD'ın mütalâasında, BM Güvenlik Konseyi'nin Kosova hakkındaki 1244 sayılı karar ile Kıbrıs sorununa ilişkin 1251 sayılı kararın karışlaştırıldığı; 1244 sayılı kararın aksine, 1251 sayılı kararın bir toprağın nihai statüsü için sınırlayıcı şartlar saptayan nitelik taşıdığı; başka bir deyişle, 1251 sayılı kararın Kıbrıs sorununun çözümünün temel esasları sınırlayıcı biçimde belirlenmiş olduğu öne sürüldüğü için, 1244 sayılı karara göz atma ve 1251 sayılı kararın ilgili bazı gerçekler üzerinde durma ihtiyacı duyuyoruz. 13

UAD??n görü?üne göre 1244 say?l? karar Kosova?n?n nihai statüsünün belirlenmesi amac?na matuf de?ildir. 1244 say?l? karar, Kosova?n?n gelecekteki nihai statüsünü belirleme amac?na matuf müzakere sürecini kolayla?tırmak üzere Kosova?da istikrar?n ve yeniden yapılanman?n geçici bir rejim çerçevesinde sa?lanması maksad?yla kabul edilmi?tir. UAD??n anlay??? bu yolda olmas?na ra?men, 1244 say?l? karar?n metnini okudu?umuz zaman, kararda Kosova krizinin siyasî çözümüne ili?kin genel ilkelerden de söz edildi?ini ve bu ilkelerin karar?n ekinde yer alan G-8 Devletleri?nin D??i?leri Bakanlar?n?n 6 Mayıs 1999 tarihinde yapt??? toplantı?n?n sonucunda yayınlanan Bildiri?de yer ald???n? görmekteyiz. Bu ilkelerden biri de Federal Yugoslavya Cumhuriyeti?nin ve bölgedeki di?er ülkelerin egemenli?inin ve toprak bütünlü?ünün dikkate alınmas?dır. 1244 say?l? karar?n içeri?inde de bu ilkeye ba?lıl?k teyit olunmaktadır. Ayrıca, 1244 say?l? kararlarda atıfta bulunulan 1160, 1199, 1203 ve 1239 say?l? kararlar?n tümünde anılan ilke vurgulanmaktadır. Örne?in, 1160 say?l? karar?n 5. ??lem paragraf?nda, di?er hususlar meyan?nda, en ba?ta Kosova sorununun çözümünün ilkelerinin Yugoslavya Federal Cumhuriyeti?nin toprak bütünlü?ünü temel alması gerekti?i ifade edilmektedir.

Görüldü?ü gibi, UAD, içerdigi K?br?s sorununun çözümü, ba??msızlı??? ve toprak bütünlü?ü korunan..... K?br?s Devleti?ni temel almalıdır ?eklindeki hüküm dolayısıyla 1251 say?l? karara K?br?s sorununun nihai çözüm ?ekline s?nırlayıc? ?artlar getiren emredici bir nitelik izafe ederken, BM Güvenlik Konseyi?nin Kosova konusundaki yukarıda zikredilen kararlar?nda aç?kça ifadesini bulan ve ayrıca G-8 Devletleri?nin de benimsedi?i Yugoslav Federal Cumhuriyeti?nin egemenli?i ve toprak bütünlü?ü temelinde çözüm ilkesini görmezlikten gelmi? ve 1244 say?l? karar? mahiyet bakım?ndan farklı bir kategoriye dahil etmi?tir.

UAD??n bu tutumunda KKTC?nin Türkiye?ye ilâve olarak ba?kaca Devletler tarafından tanınması?n? önleme amac?n?n a?ikâr oldu?una işaret etme?e lüzum görmüyoruz.

UAD, mütalâasında, BM Güvenlik Konseyi?nin kararlar?nı (ve özellikle Kosova konusundaki 1244 say?l? karar?) de?erlendirirken ve yorumlarken her bir karar?n aslı konusunu, kararla güdülen temel niyeti ve amac? dikkate almaktadır (para. 94 – 100). Bu yaklaşımdır. Mütalâada, ayrıca, Güvenlik Konseyi?nin kararlar?nı yorumlanmas?nda, ilgili karar?n kabulü sırasında Konsey üyesi Devletlerin temsilcilerinin yaptıkları konu?malar?n; Konseyin aynı konudaki önceki kararlar?nı tahlil edilmesi gerekti?i belirtilmektedir.

BM Güvenlik Konseyinin K?br?s Konusundaki 1251 say?l? karar?

Biz de aynı yöntem ve mantıkla 1251 say?l? karar? incelemekte fayda görüyoruz.

BM Güvenlik Konseyi K?br?s konusunda ilk karar?nı aldığı 1964?den bu yana K?br?s sorunu hakkında 123 karar kabul etmi?tir.

Bu kararlar?n bazıları münhasıran K?br?s sorunu için aranan çözüm ?ekline, yani sorunun özüne ilâkindir. Güvenlik Konseyi bu mahiyetteki kararlar?na ço?unlukla BMGS?nin iyi niyet görevinin uygulanması hakkındaki raporları esas te?kil etmektedir.

Konsey?in K?br?s konusundaki kararlar?nı ço?unluğu BM?nin K?br?s?ta yürüttü?ü Bar??? Koruma faaliyetlerine ve Adada 1964 Mart ayı?nın sonundan bu yana görev yapan BM Bar?? 14

Gücü'nün (UNFICYP) görev süresinin devrevî olarak uzatılması na ilâkindir. Bu gruptaki kararlar yöntemsel (procedural) sözcüyle de nitelendirilir.

1251 sayılı karar (S/RES/1251) BM Güvenlik Konseyi'nin UNFICYP'in görev süresinin uzatılması maksadıyla kabul edilmiştir. Münhasran Kbr's sorununun özüne ilâkin bir karar değildir. 1251 sayılı karar BMGS'nin Kbr's'taki BM Operasyonlar' ba'l'kl' 8 Haziran 1999 tarihli ve S/1999/657 sayılı rapora dayanmaktadır.

1250 Sayılı Karar

BM Güvenlik Konseyi'nin, 1251 sayılı kararın kabul edildiği 29 Haziran 1999 günkü 4018. oturumunda Kbr's sorununun özü hakkında da bir karar kabul edilmiş olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Bu 1250 (S/RES/1250) sayılı karardır. 1250 sayılı karara BMGS'nin Kbr's'taki 'yi Niyet Görevi Hakkındaki Raporu ba'l'kl' 22 Haziran 1999 tarihli ve S/1999/707 sayılı belge esas te'kil etmektedir.

1250 sayılı karar, Kbr's sorununa çözüm bulmak amacıyla uluslararası plânda arayışların cereyan ettiği 1968'den günümüze kadar uzanan zaman zarfında BM çerçevesinde ortaya çıkan en te'ekküllü, en düzenli, en kapsamlı, en sonuca yönelik, uluslararası camianın en geniş ölçüde desteğine sahip ve Taraflarca ayrı referandumlarla onaylandığı zaman Antlaşma halinde yürürlüğe girip uygulanacak olan ve çözüm arayışlarının tarihine ANNAN Plânı olarak geçmiş bulunan çözüm te'ebbüsünü ba'latan Karardır. 1250 sayılı kararda Kbr's'taki iki Taraf arasında ba'latılacak müzakere sürecinin temel ilkeleri belirtilmiştir. Bu ilkelerin kaynağını, Kosova hakkındaki 1244 sayılı kararda olduğu gibi, G-8 Devletlerinin Devlet ve Hükûmet ba'kanların Kosova ve Kbr's dahil çe'itli uluslararası sorunlar hakkında 20 Haziran 1999 tarihinde yayınladıkları Bildiri (24.06.1999 tarihli ve S/1999/711 sayılı BM Güvenlik Konseyi belgesi) oluşturmaktadır.

G-8 Bildirisinde iki tarafın liderlerin (two parties/leaders) bu ilkelere ba'l' olmayı pe'inen kabul etmeleri istenmektedir:

- i. Ön şart olmayacak;
- ii. Bütün konular masaya yatırılacak;
- iii. Çözüme ulaşıncaya kadar iyi niyetle müzakere etme taahhüdü verilecek;
- iv. BM'nin ilgili kararları ve antlaşmalar bütünüyle dikkate alınacak.

G-8 Bildirisinde bu ilkeler esas alınarak yapılacak müzakerelere tam ve sürekli destek verileceği de belirtilmiştir.

G-8'in öngördüğü ilkeler BM Güvenlik Konseyi kabul ettiği 1250 sayılı kararda aynen yer almıştır (7. işlem paragrafı).

BMGS, Güvenlik Konseyi'ne sunduğu 1 Nisan 2003 tarihli raporunda (S/2003/398, para. 4 – 7) müzakere sürecinin temelini 1250 sayılı kararın oluşturduğunu açıkça ifade etmektedir. BMGS, bu meyanda, müzakere sürecini oluşturan yeni şartları dikkate alarak ba'lattığını belirtmekte ve yeni şartların ba'l'ca unsuru olarak BM Güvenlik Konseyi'nin 1250 sayılı 15

kararın zikretmektedir. 1250 sayılı kararda yer alan dört ilkenin müzakereler için sarıh ve gerçekçi bir çerçeve oluşturduğunu vurgulamaktadır.

UAD'nın mütalâasında Kbr's sorununun nihai çözümü için sınırlayıcı şart niteliğinde olduğu iddia edilen Kbr's sorununun çözümü, bağımsızlık ve toprak bütünlüğü korunan, tek egemenliğe ve tek hukukî kıliğe sahip bulunan, içinde tek vatandaşlık olduğu bir Kbr's Devleti'ni temel almalıdır şeklindeki bir hüküm 1250 sayılı kararda mevcut değildir.

Yukarıda işaret ettiğimiz üzere, UAD Kosova hakkındaki mütalâasında uygulamada, BM Güvenlik Konseyi bir toprağın daimî statüsü hakkında sınırlayıcı şartlar saptama iradesini taahhüdünü zaman ilgili kararında bu şartlar belirleme cihetine gitmektedir görüşüne yer vermektedir.

Bu görüşten hareket ederek sormak istiyoruz: BM Güvenlik Konseyi Kbr's sorununa çözüm bulmak amacıyla 1999 yılında yeni bir müzakere süreci başlatırken ve müzakereler için ilkeleri belirlerken, ayet sorunun çözüm şekli için peşinen sınırlayıcı şartlar oluşturma iradesini taahhüdünü, bu şartlar, aynı oturumda kabul edilen UNFICYP'in görev süresinin uzatılmasına ilişkin 1251 sayılı karara dercetmek yerine, münhasıran müzakereleri başlatmayı amaçlayan 1250 sayılı kararda açık biçimde zikredemez miydi?

Bunu elbette ki yapabildi. Bununla beraber, BM Güvenlik Konseyi anlamlı müzakerelerin ancak ortak bir zeminde başlayabileceğinin idraki içinde sadece Rum Taraf'ının pozisyonunu yansıtan sınırlayıcı bir çözüm çerçevesini sorunun özüne ilişkin olan 1250 sayılı karara dahil etmekten kaçınmıştır. Aksine, müzakerelerin önartış yürütülmesi ilkesini benimsemiştir. Yine de, bilinen sebeplerle, Rum Taraf'ın memnun etme gayretinin ve gerekirse Türk Taraf'ına karşı bir baskı unsuru olarak kullanabilme niyetinin bir ifadesi olarak, İngiltere'nin girişimiyle, BM Barış Gücü'nün görev süresine ilişkin kararlardan biri olan 1251 sayılı kararda Kbr's sorununun çözümü, bağımsızlık ve toprak bütünlüğü korunan, tek egemenliğe ve tek hukukî kıliğe sahip bulunan, içinde tek vatandaşlık olduğu bir Kbr's Devleti'ni temel almalıdır ifadesine yer vermiştir.

Burada şu noktayı hatırlatmakta fayda vardır. Güvenlik Konseyi'nin BM Barış Gücü'nün görev süresini uzatılmasına hakkındaki kararlar, içinde haksız ve gerçeklere aykırı olarak 1964'den beri yer alan Kbr's Hükûmeti kavramı yüzünden, Kbr's Türk Taraf'ınca ve Türkiye tarafından esasen reddedilmektedir. Bununla beraber, Türk tarafı Barış Gücü'nün görev süresinin uzatılmasını yaptı bir beyanla kabul etmektedir.

Burada şu noktaya da işaret etmemiz gerekir ki, UAD'nın Kosova hakkındaki mütalâasında 1251 sayılı karardan yapıldığı alıntı bu kararın ilgili hükmünü tam olarak yansıtmamaktadır. Aynı hükümde iki toplumun siyasî eşitliği ilkesi vurgulanmakta ve çözüm şeklinin iki toplumlu ve iki kesimli federasyon olacağı kaydedilmektedir.

Türkiye 1 Ocak 2009 tarihinden itibaren BM Güvenlik Konseyi'nin geçici üyelerinden biri olmuştur. Böylece, Türkiye, Kbr's sorununun BM Güvenlik Konseyi'nin gündemine girdiği 27 Aralık 1963 tarihinden 46 yıl sonra ilk defa olarak Konsey'de Kbr's konusundaki karar tasarılar hakkında da oy verme imkânını elde etmiştir. Son 21 ay zarfında, Konsey, Kbr's'taki BM Barış Gücü'nün görev süresinin uzatılmasına konusunda 3 karar (1873, 1898 ve 1930 sayılı) kabul etmiştir. Türkiye bu 3 karara da red oyu vermiştir. Çünkü, kararlarda sözde Kbr's Hükûmeti kavramı yer almaktadır. Bu kararların üçünde de atıf yoluyla zikredilen tek Konsey kararı UAD'nın da atıfta bulunduğu 1251 sayılı karardır. 16

Görüleceği üzere, UAD, Kosova'nın bağımsızlığını KKTC'nin uluslararası toplumun Türkiye'deki üyeleri tarafından tanınması emsal teşkil etmesini önleme gayreti içinde, BM Güvenlik Konseyi'nin Kbr's konusundaki kararlarına olduğından farklı nitelik ve içerik atfetme yoluna gitmiştir. Hareket noktası 1250 sayılı kararın oluşturduğu ANNAN Plânı'nı reddetmesi olan Rumlar ve onların destekleyenler, bilinçli biçimde 1250 sayılı kararın zikredilmesinden kaçınmaktadırlar. Gerçekten de 24 Nisan 2004 referandumlarından sonraki dönemde BM Güvenlik Konseyi'nin Kbr's konusunda kabul ettiği kararlarda referans olarak özellikle 1251 sayılı karar zikredilir olmuştur. Çünkü Taraf arasındaki müzakereleri yeniden başlatma girişimlerinin başlangıcında Türk Tarafı yeni bir görüşme sürecinin ANNAN Plânı'nı temel alması gerektiği üzerinde durmuştur. Rum Tarafı buna karşı çıkmıştır. Neticede, Kbr's'taki iki Taraf arasındaki müzakerelerin yeniden başlaması için Talât – Hristofyas arasında 21 Mart, 23 Mayıs ve 1 Temmuz 2008 tarihli mutabakatların ortaya çıkmasından sonra da yine Konsey kararlarında 1251 sayılı karara atıf yapılmıştır (Örneğin, 13 Haziran 2008 tarihli ve 1818 sayılı karar). Güdülen amaç müzakere süreciyle ANNAN Plânı arasındaki organik bağın kaldırılması olmuştur. UAD, Kosova konusundaki mütalâasında 1250 sayılı kararın ön plana çıkarmakla bu amaca hizmet etmiştir.

UAD, ayrıca, BM Güvenlik Konseyi'nin belirli bir konudaki kararları yorumlanırken, aynı konuya ilişkin bütün kararların incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu anlayışla, biz de, Kbr's sorununun çözümünün temel ilkelerini ve ana çerçevesini belirlemek amacıyla Denktash-Makarios (12 Şubat 1977) ve Denktash-Kyprianou (19 Mayıs 1979) arasında yapılmış olan Anlaşmaların ve bu Anlaşmaları benimseyen Konsey kararlarının bulunduğunu hatırlatmak istiyoruz. Ayrıca, BMGS'ne Kbr's konusunda iyi niyet görevi veren 367 sayılı karar ile 649 sayılı kararın da dikkate alınması gerektiğine işaret etmekte fayda görüyoruz.

Müzakerelerin Sonuçsuz Kalması Kosova'nın Bağımsızlık İlanının Hakkı Kılmıtır

UAD'ın Kosova konusundaki mütalâasında ve Mahkemeye BM üyesi bazı Devletlerce sunulan yazılı ve/veya sözlü görüşlerde, Kosova'nın nihai statüsünü belirlemek üzere ilgili Taraflar arasında yapılan müzakerelerin sonuçsuz kalması Kosova'nın bağımsızlık ilânının hakkı kılmıtır ve uluslararası hukuka uygunluğuna gerekçe olarak gösterilmiştir. Konuya bu açıdan bakıldığında uluslararası toplumun Kbr's Türk halkına ve KKTC'ne yaptığı kasti haksızlık çok daha açık görülmektedir.

UAD'ın mütalâasında Kosova'nın bağımsızlık ilânından önceki dönemde Kosova'nın nihai statüsünü belirlemek üzere 10 Haziran 1999 tarihli ve 1244 sayılı karara uygun olarak Haziran 2005'ten itibaren yapılan teşebbüslerin ve Sırbistan ile Kosova arasında cereyan eden müzakere sürecinin seyri anlatılmaktadır. Bu çerçevede, Şubat 2006'dan Mart 2007 sonuna kadar, yani bir yıldan biraz fazla bir dönem içinde faslalarla yapılan doğrudan müzakerelerin sonucunda BMGS'nin Özel Temsilcisinin BM Güvenlik Konseyi'ne sunulan raporunda şu değerlendirme yapılmış nakledilmektedir: ...bir yıldan fazla süren doğrudan görüşmeler, ikili müzakereler ve uzman istişareti neticesinde tarafların Kosova'nın gelecekteki statüsü hakkında anlaşmaya varamayacakları aşkça belli olmuştur...Kesin görüşme göre Kosova'nın nihai statüsü hakkında müzakerelerle karışıklı anlaşmaya dayanan bir sonuca varma ihtimali tükenmiştir. Hangi şekilde olursa olsun ilâve görüşmeler bu çıkmazın üstesinden gelecek değildir...Kosova'nın statüsünü halletme zamanı gelmiştir. Kosova'nın yakın tarihini, Kosova'nın bugünkü gerçeklerini ve taraflarla yapılmış görüşmeleri dikkatle değerlendirdiğimiz zaman, tek yaşıyabilir seçeneğin, başlangıç döneminde uluslararası 17

toplumun nezaretinde olmak üzere, Kosova'nın bağımsızlığı oldu'u sonucuna varmı bulunuyorum.³⁰

³⁰ <http://www.icj-cij.org/docket/files/141/15987.pdf>; International Court of Justice, Year 2010, 2010, 22 July, General List No. 141, para.64-69, s. 24-26

³¹ Ibid, para 72, s. 27

³² Ibid, para. 105, s. 37

³³ A/37/809, 11.05.1983

UAD'nın mütalâasında, ayrıca, AB, Rusya Federasyonu ve ABD temsilcilerinden oluşan Troika'nın gözetiminde Kosova'nın gelecekteki statüsü hakkında 9 Ağustos – 3 Aralık 2007 tarihleri arasında yapılan müzakerelerden de sonuç alınmadığına işaret edilmekte ve Troika'nın hazırladığı raporunda taraflar Kosova'nın statüsü hakkında anlaşmaya varamamışlardır; taraflar temel sorun olan „egemenlik“ konusunda geri adım atmamışlardır³¹ şeklinde görüşü bildirdiği nakledilmektedir.

UAD'nın mütalâasında, ayrıca, bağımsızlık bildirisini kaleme alanlar (authors) nihai statü müzakerelerinin sonuçsuz kaldığını ve Kosova'nın geleceği için kritik bir noktaya ulaşıldığını bilinciyle hareket etmişlerdir görüşüne yer verilmekte ve şöyle denilmektedir: Bağımsızlık Bildirisi'nin dibacesinde „gelecekteki siyasî statümüz hakkında Belgrad ve Priştina arasında uluslararası toplumun desteğinde yıllardır süren müzakerelerden söz edilmiştir. Böylece, Bildiri, nihai statü hakkındaki müzakerelerin sonuçsuz kalması olgusu üzerine bina edilmiştir. „Kararlılık kabul edilebilir bir statünün ortaya çıkması mümkün olamamıştır“ denilmiştir. Bu noktadan hareket edilerek, Bağımsızlık Bildirisini yazanlar Kosova'nın statüsünü „halletme“ ve Kosova halkının geleceğini açlıkla kavuturma hususundaki kararlılıklarını vurgulamışlardır..³²

Kıbrıs Çözüm Rumlar Tarafından Engellenmiştir; Engellenmeye De Devam Olunmaktadır

Çözüm bulma amaçlı müzakerelerin sonuçsuz kalmaması UAD tarafından Kosova'nın bağımsızlığını ilân için haklı bir gerekçe kabul edildiğine göre, biz de, bir kere de Kıbrıs sorununa ve KKTC'nin ilânına bu açıdan bakalım:

Siyasî çözüm bulma amacıyla yürütülen müzakereler Haziran 1968'de başlamıştır. 2010 yılında çözüm arayışları hâlâ sürmektedir. Şunu kesinlikle söyleyebiliriz ki, 42 yıldır süren görüşmelerin her dönemi, müzakerelerin Kıbrıs Rum Tarafınca oyalanması taktiklerle baltalanması veya çözüme ilişkin olarak BMGS tarafından ortaya konulan sözlü veya yazılı fikirlerin, somut planların reddedilmesi yüzünden kesilmiştir. Müzakere sürecinin yeniden başlaması da, Kıbrıs Türk Liderliği'nin inisiyatif alması üzerine mümkün olabilmektedir. 1980-83 döneminde iki kesimli federasyon temelinde başlayan ve Kıbrıs Türk Tarafından, toprak ve Mara konuları dahil, gündemdeki her konuda somut öneriler yapılmış müzakereler, Rumların görüşme masasına terk edip konuyu BM Genel Kurulu'na götürmesi sonucunda kopmuştur. Rum Tarafından bu dönemde müzakereleri baltalamak için baş vurduğu enternasyonalizasyon kampanyasının ayrıntıları Kıbrıs Türk Tarafınca yazılı olarak BMGS'nin ve uluslararası toplumun dikkatine getirilmiştir.³³ 1985 ve 1986'da BMGS'nin sunduğu taslak çözüm planların Rumlar reddetmiştir. 1992 – 1994 döneminde Rumların müzakere masasında ortaya koydukları olumsuz tutumlar hatırlanmaktadır. ANNAN Planı üzerinde yapılan ayrı referandumlarda Plan reddeden taraf yine Rumlar olmuştur. Bu tablonun ortaya koyduğu gerçeklere rağmen, müzakere sürecinin hiçbir döneminde 18

uluslararası siyasetin ba?aktörleri, ?imdi Kosova'nın ba??ms?zl??? konusunda yapt?klar? gibi, müzakereler sonuç vermemektedir; verme ihtimali de görünmemektedir; K?br?s Türk halk?n? kaderleriyle ba? ba?a b?rakamay?z; KKTC'nin uluslararası toplumun üyeleri taraf?ndan tan?nmas? tek çaredir, vs. ?eklinde gerçekçi ve âdil bir de?erlendirme içine girmemi?lerdir (yukarıda da i?aret etti?imiz üzere, BMGS'nin Özel Temsilcisi, Kosova konusunda, sadece 1 sene süren bir görü?me sürecinden sonra müzakerelerin sonuç verme ihtimalinin tükendi?ini; bu durumda tek seçene?in Kosova'nın ba??ms?zl?k ilân etmesi oldu?unu ifade edebilmi?tir.)

24 Nisan 2004 referandumlar?ndan sonra BMGS yay?nlad??? raporunda Rumlar bir plân? de?il, çözümün kendisini reddetmi?lerdir³⁴ ?eklindeki çok aç?k bir ifadeyle çözüm aray???n?n akim kalmas?nda Rumlar?n sorumlulu?una i?aret etmi? bulunmas?na kar??n, uluslararası toplum hareketsiz ve sessiz kalm???r. BMGS'nin raporunun BM Güvenlik Konseyi'nde ele al?nmas? mümkün olamam???r. Oysa, Raporda, BMGS, di?er önemli hususlar meyan?nda dönüm noktas? niteli?indeki 24 Nisan oylamas?ndan sonra, 40 y?ldır süren bar?? aray???n?n yeniden bir de?erlendirme?e tabi tutulmas?n?; gelecekte K?br?s sorununun daha iyi nas?l ele al?nabilece?inin dü?ünülmesini Konsey'e tavsiye etmi?tir.³⁵ Raporda, BMGS'nin, K?br?s Türk halk?n?n üzerindeki tecridin kald?r?lmas? yolundaki tavsiyesi de yer almaktadır.

34 S/2004/437, 28.05.2004, para.83, s.20

35 Ibid, para. 92, s.22

K?br?s Türk Halk?n?n Ba??ms?zl?k Bildirisi

Kosova'nın Ba??ms?zl?k Bildirisi'nde oldu?u gibi, K?br?s Türk Halk?n?n Ba??ms?zl?k Bildirisi'nde de K?br?s sorununa çözüm arama gayretlerinin Rumlar taraf?ndan bo?a ç?kar?ld??? olgusuna i?aret edilmi? ve bu durumun K?br?s Türk Halk?n? kendi kaderini tayin etme mecburiyetinde b?rakt??? vurgulanm???r. K?br?s Türk Federe Devleti Meclisi'nin 15 Kasım 1983 tarihli Ba??ms?zl?k Bildirisi'nin 17. Maddesi ?öyledir:

17. K?br?s Rum Liderli?i, özellikle 1981 sonlar?ndan beri, Yunanistan'dan gelen olumsuz etkiler alt?nda müzakere sürecini baltalamak, müzakerelerin dayand??? temel a?ama noktalar?n? ve müzakere çerçevesini y?kmak niyetiyle hareket etmi?tir. Büyük çabalarla ve sab?rla elde edilen anla?ma noktalar?n?n ortadan kalkmamas? ve müzakerelerin tehlikeye dü?memesi için K?br?s Türk taraf?n?n yapt??? uyar? ve ça?r?lar?n hepsi, ma?rur bir inatla, olumsuz kar??lanm???r.

Toplumlaras? görü?melerin devam etti?i son üç y?l boyunca K?br?s Türk taraf? iki kesimli federal bir çözüm için sa?lam bir temel olu?turulmas? amac?yla müzakere sürecine faal biçimde yap?c? katk?larda bulunmu?tur. K?br?s Türk taraf?n?n savundu?u temel görü?ler, 1977 ve 1979 Zirve Andla?malar?ndaki kriterleri dikkate alm?? ve gerek 1980 Aç?? Beyan?, gerek 1981 BM De?erlendirme Belgesi'ndeki yakla??m?n özü ile uyum içinde olmu?tur. K?br?s Türk taraf? sorunun bütün yönleriyle ilgili olarak kapsaml? öneriler sunmu?, uzla?ma yolunu açabilmek için bütün yap?c? yollar? ve yakla??mlar? denemi? ve bu u?urda büyük fedakarlıklarda bulunmay? göze alm???r.

Ancak K?br?s Türk taraf?n?n tüm iyi niyetli önerileri ve uzla?ma yolunu açabilecek ad?mlar? kar??lıks?z b?rak?lm???r. K?br?s Türk taraf?n?n federal bir çözüm do?rultusunda süratle ilerlemesi için özlü müzakerelere haz?r oldu?unun birçok kez önemle belirtilmesine ra?men, önce müzakere süreci K?br?s Rum taraf?nca yava?lat?l?p yozla?t?r?lm?? ve K?br?s Rum Liderli?i K?br?s sorununu K?br?s Türk Halk?n?n sesini duyurmas?na ve haklar?n? savunmas?na imkan olmayan forumlara götürmek üzere müzakere masas?n? terk etmi?tir. 19

K?br?s Rum y?neticilerinin, K?br?s T?rk Halk??n? federal bir devlet yap?s? i?inde e?it kurucu ortak stat?s?nde g?rmek istemedikleri a?k?a anla?lmaktadır.

?zellikle, son zamanlarda, K?br?s Rum Y?neticilerine egemen olan tutum Federal Devlet ve kurucu ortakl?k anlay??? ile ba?da?mayan, ge?mi?in ac? deneyimlerini de?erlendirmeyen, K?br?s T?rk Halk?na kendi kesiminde , g?ven i?inde ?zg?rce ya?ama hakk?n? tan?m istemeyen ve daha ?nce ?zerinde anla?maya var?lm?? temel noktalar? bile ortadan kald?rma amac? g?den olumsuz bir tutumdur.

Bu durumda, K?br?s T?rk Halk? kendi gelece?i ?zerinde yeniden d???nmek zorunlulu?unu duymu?tur.

Self-Determination ?lkesi

UAD Kosova'n?n self-determination hakk?na sahip oldu?unu belirlemi?tir. Ayn? ?ekilde K?br?s T?rk halk?n?n da bu hakka sahip oldu?u tart???lamaz. K?br?s Cumhuriyeti 1960'da kurulurken, Z?rih ve Londra mutabakatlar?n?n sonucu ortaya ??kan Antla?malar? K?br?s'taki iki toplumun her biri kabul etti?ini kendi Liderinin imzas?yla ayr? ayr? beyan etmi?tir. Yani, K?br?s Cumhuriyeti'nin kurulu?unda iki toplumun ayr? iradesi esas al?nm??t?r. ANNAN Plân? ?zerinde Ada'n?n her iki kesiminde e? zamanl? ayr? referandumlar?n yap?lm?? olmas? da K?br?s'ta iradesi esas al?nan iki ayr? halk?n varl???n? bir kere daha teyit ve tescil etmi?tir. Ada'da halen y?r?t?lmekte olan m?zakere s?reci sonucunda ortaya ??kabilecek Antla?ma tasla??n?n kaderi de K?br?s T?rk ve K?br?s Rum halklar?n?n ayr? referandumlar yoluyla ayr? ayr? izhar edecekleri iradelerle belirlenecektir

Sonuç

27 y?l ?nce d?nyaya a?k?lanan bu gerek?enin m?zakere s?reci ve Rumlar?n niyetleri bak?m?ndan ortaya koymu? oldu?u tablo, daha da netle?mi? olarak, bug?n de varl???n? s?rd?rmektedir. Uluslararası siyasetin ba?akt?rleri, bu tabloyu ve KKTC ger?e?ini g?rmezlikten gelmeye devam etmektedirler. 24 Nisan 2004 referandumlar?n?n, Rumlar?n verdikleri red oylar? bak?m?ndan bu sat?rlar?n yazar? i?in s?rpriz te?kil etmemi? olan sonu?lar?, KKTC ve T?rkiye bak?m?ndan KKTC'nin tan?nmas? siyasetinin kararl?l?kla uygulanmaya konulmas? bak?m?ndan tarihî bir f?rsat olu?turmu?tu. Bu f?rsat o zaman heba edilmi?tir. Heba edilmekle kalmay?p, 2008'de ANNAN Plân??n?n gerisinde olan bir temel ?zerinde g?r?melerin ba?lat?lmas?na raz? olunmu?tur.

KKTC'de ve T?rkiye'de yetkili en ?st mercilerin ?ng?rd??ü ve benimsedi?i Ada'daki iki halk?n, iki Devlet'in, iki demokrasinin ve iki kesimlili?in olu?turdu?u ger?ekler temelinde ??z?m hedefine, Talât – Hristofyas aras?nda var?lan ve i?inde ?imdi UAD??n da arka ??kt??? 1251 say?l? G?venlik Konseyi karar?n?n belirli unsurlar?n?n da yer ald??? ?er?evede ula?man?n m?mk?n olabilece?ini d???nm?yoruz.

GKRY'nin Kosova konusu vesilesiyle UAD'a bildirdi?i g?r?ler meyan?nda yer alan m?zakerelerin temeli K?br?s Cumhuriyeti'nin ?lkesinin tamam? ?zerindeki tek Devlet oldu?u olgusudur ?eklindeki iddia da, bizim m?zakerelerin sonucu hakk?nda iyimser olmam?za el vermemektedir. Esefle kaydetmemiz gerekir ki, ba?ta ?ngiltere olmak ?zere, uluslararası siyasetin ?nemli akt?rleri Rumlar?n bu iddialar?n? destekleme?e; Rumlar?n Ada'da *status quo*?nun devam?na sebep olan tutum ve davran??lar?n? m?eyyidesiz b?rakma?a, AB'ne ?ye kabul etmelerinde oldu?u gibi, hattâ onlar? ?d?llandirme?e devam etmektedirler. 20

UAD??n Kosova?n?n ba??ms?zl???n?n uluslararası hukuka uygun oldu?u yolunda verdi?i mütalâay? tabiat?yla memnuniyetle kar??l?yoruz. Bununla beraber, bu mütalâay?, içinde yer alan, ço?u Güvenlik Konseyi?nin K?br?s konusundaki tek yanl? siyasî tercihlerinin ifadesi olan unsurlar sebebiyle, uluslararası plânda K?br?s Türk Halk?na ve Türkiye?ye yap?lan haks?zl???n yeni bir belgesi olarak de?erlendiriyoruz.

15 Kas?m 1983 tarihinde 27 ya??n? tamamlayacak olan KKTC gerçe?inin siyasî mülâhazalarla görmezlikten gelinmesinin, sadece ve sadece, Rum Taraf??n? çözümsüzlük politikalar?n? sürdürme de daha azimli k?laca??n? belirtme?i zait addediyoruz.

K?br?s müzakere sürecinin bu kere de akim kalmas? halinde KKTC?nin Türkiye?den ba?ka Devletlerce de tan?nmas? sürecinin ba?layaca??na inanmak istiyoruz.

K?br?s sorununa ve KKTC?ne ili?kin veçheleri bak?m?ndan UAD??n mütalâas?n?, adalet tevziinin adaletin düzgün i?leyen kantar?nda de?il, siyasetin ve diplomasinin kaygan zemininde yap?lmas?n?n vahim sak?ncalar?n?n kan?t? olarak görüyoruz.

Bu aç?dan bak?ld???nda, Türkiye ile Yunanistan aras?ndaki belirli sorunlar?n UAD?a havale yoluyla halledilmesi yönünde uluslararası plânda yap?lan siyasî taleplerin, telkinlerin, dostane oldu?u söylenen isteklerin ve ülkemizde bu yönde varl???n? mü?ahede etti?imiz baz? dü?üncelerin ve e?ilimlerin, Türkiye taraf?ndan de?erlendirilmesi bak?m?ndan, UAD??n Kosova?ya ili?kin isti?arî mütalâas?nda ö?retici ve uyar?c? veçhelerin de bulundu?unu dü?ünüyoruz.

Kaynak/Source: